

GRAĐANSKI

Varvari našeg doba

Piše: Daliborka Uljarević

Ovo je posredni napad na ustavne temelje Crne Gore kao demokratske države koja treba da štiti ljudska prava svih svojih građana i građanki, a efikasno sankcioniše one koji ta prava krše, podstiču mržnju i nasilje.

Uvjerena sam da među "Varvarima" ima onih koji pripadnošću toj navijačkoj skupini izražavaju privrženost svom gradu, fudbalskom klubu i sportskom duhu. Ima i onih koji zakonom dozvoljene oblike navijačkog ponašanja koriste kao sopstveni bijeg od sumorne situacije u kojoj žive. I to je u redu. Ali, oni koji plašt grupe zloupotrebljavaju za širenje netrpeljivosti, mržnje, straha i nasilja moraju odgovarati, a sami "Varvari" se, kao organizacija, ograditi od njih. Nema ničeg časnog ni muškog u napadu na ljude sa imenom i prezimenom kroz anonimno saopštenje, koje sadrži i dijelove nedvosmislenog kršenja zakona. Nema ničeg hrabrog u batinaškom pristupu, pod okriljem noći i grupe, i bježanju od odgovornosti za svoje (ne)djelo. Nema ničeg brižnog za budućnost hrišćanstva u brutalnosti. To potvrđuje i mjerodavnije lice – protojerej **Gojko Perović**, rektor cetinjske Bogoslovije, koji je napad označio kao grijeh i osudio ga.

Svakodnevna crnogorska realnost oslikava dubinu ožiljaka nedavne prošlosti i posljedice boljki koje nijesmo izliječili i koje samo mijenjaju svoju pojavu, ostajući štetne za zdravlje našeg društvenog organizma. Upravo primjer napada na reditelja i glumca TV spota «Mi smo dio ekipe!», **Danila Marunovića** i **Todora Vujoševića**, i njihovog prijatelja **Mirka Boškovića**, novinara RTCG-a, ukazuje na procese koji se više ne smiju ignorisati.

Ovo je samo jedan pokazatelj ksenofobije koja je kod nas ranije bila izražena kroz agresivnu nacionalnu mržnju sa tragičnim ishodima. Sjetimo se deportacije građana BiH, zatim Bukovice, Kaluđerskog laza, Štrbaca, Morinja... Ni poslije 20 godina nijesmo dobili adekvatan sudski epilog ovih ratnih zločina, ali i brojnih slučajeva torture, u čijoj je osnovi bila mržnja nekih građana Crne Gore prema drugosti i drugačijem. Kada takva mržnja ostaje nekažnjiva, a političari neodgovorno flertuju sa osjetljivim i složenim identitetskim pitanjima, ona samo mijenja metu, ne nestajući u svom izvornom obliku. Stoga se može desiti da danas, u Crnoj Gori koja je otvorila pregovore sa EU imamo fizičke i verbalne napade na one koji su pripadnici LGBT populacije ili one koji pokušavaju kroz lični i profesionalni angažman doprinijeti razvoju savremenog koncepta ljudskih prava u kojem svi građani i građanke imaju jednake šanse, bez obzira na različitosti koje su sastavni dio njihovog identiteta.

Podignimo se sa nivoa jednog huliganskog čina onih koji se ne znaju nikako drugačije izraziti ili onih protuva koji snagu pokazuju kroz anonimne uvrijedljive komentare po portalima pokušajući diskreditovati svakog u kome ne vide svoj odraz. Digresije je vrijedno napomenuti da nijedan medij koji drži do svog kredibiliteta i zakonitog funkcionisanja u savremenim demokratijama ne bi takve komentare ni objavljivao.

Nije ovdje riječ o sukobu nekih "Varvara" i onih koji podržavaju njihove akte i stavove vs nekih NVO aktivista, međunarodnih organizacija i dijela institucija koji su uz žrtve. Ovdje je riječ o sukobu ideja. Prvi su spremni da napadnu, ugaze i ponište one koje ne prepoznaju kao dio svoje svoje ekipe, a drugi smatraju da su ljudska prava univerzalna kategorija koja se mora svim legitimnim i legalnim sredstvima štiti.

Upravo u odnosu prema takvom konceptualnom viđenju razvoja crnogorskog društva ozbiljno će se testirati i crnogorske institucije. Te institucije, pored istrage i procesuiranja počinitelaca, treba da se zabrinu i upitaju koji je naš kapacitet da prihvatamo razlike. A taj kapacitet će odrediti dinamiku oblikovanja građanskog i evropskog u Crnoj Gori. Zato ovo nije bio samo fizički napad na tri momka ili verbalno prozivanje troje NVO aktivista. Ovo je posredni napad na ustavne temelje Crne Gore kao demokratske države koja treba da štiti ljudska prava svih svojih građana i građanki, a efikasno sankcioniše one koji ta prava krše, podstiču mržnju i nasilje.

Svako je slobodan da bira svoj stil života dok god to ne ugrožava prava drugog. Zato mi, koji smo u NVO sektoru, u skladu sa svojim ličnim i organizacijskim mogućnostima, reagujemo i radimo kako bi zaštitili prava ranjivih grupa i pojedinaca. To je iscrpljujući, ponekad sizifovski napor, koji svoje pozitivne rezultate daje dugoročno, a u međuvremenu nama na ličnoj ravni kreira mnogo neprijatelja. Međutim, svi koji radimo taj posao smo svjesno donijeli odluku da se, suprotno preovlađujućem crnogorskom načinu funkcionisanja, zamjeramo i budemo uporni u odbrani principa u koje duboko i iskreno vjerujemo, a na kojima se zasniva i moderna civilizacija, čije dobrobiti zaslužuju svi naši građani i građanke, bez razlike. Naš rad se nekom može dopadati ili ne, o tome možemo argumentovano razgovarati, ali nasilje ili uvrede ne pripadaju terenu koji mi smatramo sportskim i poštenim.

Najveći broj pripadnika «Varvara» je iz mlađe populacije, koja tek zasniva svoje porodice. Ipak, i iz te perspektive treba razmisliti da li bi iko volio da mu se dijete vrati kući slomljenog nosa jer se nekom nije dopalo kakvu boju kose ima, kako se smije, s kim se druži, s kim spava, kako se oblači... I ko ima pravo da presuđuje kakvu boju kose treba da imamo, kako da se smijemo, s kim da se družimo, s kim da spavamo, kako da se oblačimo...? Takve vrste uličnih presuda i gnusnih akata obično su bile prethodnica metastaziranja društava u fašizam. Ja sam protiv toga da ikad postanemo društvo pravne nesigurnosti, diskriminacije i ulične pravde. Nadam se da ni «Varvari» ne bi voljeli da žive u njemu, jer nikad se ne zna kada u takvim društvima i vas mogu tući, recimo zbog toga što ste «Varvari» i time se razlikujete od ukusa nekih drugih. Takvu diskriminaciju i nasilje bih podjednako osudila, jer jedina granica tolerancije treba da bude ona prema nasilju ma u čije se ime ono činilo.

I, za kraj, ne zaboravimo ni naše političare svih boja koji nemaju snage da se javno vrijednosno odrede. Oni sramno ćute, računajući sada što im više donosi ili odnosi glasova. A upravo oni nose značajan teret odgovornosti za klimu u kojoj živimo, za nasilje koje se produkuje, za tešku ekonomsku i socijalnu situaciju u kojoj će nekom možda biti lakše ako isprebija neistomišljenika, iako mu od toga frižider neće biti puniji. Htjeli to ili ne, sve nas čeka prihvatanje drugosti na putu ka EU i našoj punoj demokratizaciji. Kao i odgovaranje za sopstvene postupke. A to bi bilo jedino čojski i junački, zar ne?

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).